

CONTIMPORANUL

Guvernul a luat măsuri de ordine în interior

Două vrăjmași

Toată sfâșierea și dezechilibrul vieții noastre politice se datorește rivalității implacabile dintre doi frunțași. Vrăjmășia grandilocventă a d-lui Iorga în privința d-lui Stere, și ura hermetică pe care la rândul ei acesta i-o păstrează, zădărnicesc unirea opoziției democratice într-o singură impunătoare tabără. Pe desbinarea ei iremediabilă, Clubul liberal își sprijină existența, Palatul nepăsarea, iar lamentabilele rămășițe conservatoare, micile piruete cari o fac să apară, la răstimpuri, în furgonul câte unei coterii mai viabile. Astăzi, fiecare în parte, din grupările cari au alcătuit blocul național sunt mai puternice decât în anul când în unire cu ardelenii au sprijinit guvernul Vaida. Partidul țărănesc, eșit dintr'un echivoc, surprins de propria-i victorie, era în stare de nebuloză. Din echivocul de atunci s'a bătut monedă adevărată. Partidul are filiale și secțiuni are mai ales citadele electorale și tinde să aibă cadre. Gruparea naționalistă a crescut, deasemeni, și s'a organizat.

Intru amplificarea ei, eforturile d-lui Iorga s'au exercitat pentru o unică oară, liniar, perseverent și armonios. Era în slujba singurului idol meritoriu. D-l Iorga nu s'a oboșit să sacrifice d-lui Iorga. Afierosit însă propriului său cult, d. Iorga, ca orice extatic, n'a mai văzut, încoale, nimic. Grijă sa de mare preot îndumnezeit, a fost ca nici o altă statuă să nu fie statornicită în templul democrației. D-l Iorga e un pasionat. Iubește poporul cu pasiune, dar vrea în schimb, cu exclusivitate, popularitatea. Are toate însușirile unui bun amant, dar tocmai de aceea știe să le descopere și într'alții, când aceștia le au, și știe mai ales, cu gelozie, să se teamă de ele. În coama rebelă a d-lui Stere, în ochii lui asprii, în grunzeturile leonine, în vocea metalică și 'n umerii de piatră, — privirea caldă, glasul vibrant, barba mătasoasă, talia suplă a d-lui Iorga simțiră pe *Celalt*. Atunci, în clipa în care un rival îi contesta printre aclamații, supremația retorică, și se încumetă să sculpteze în aer gestul care asmută masele ori samănă ideile, d-l Iorga porni cu o însuflețire și o dialectică meridională războiul exterminator. Și între aceste două personalități încărcate cu același magnetism se deslănțuiră pe față și pieziș, loviturile. D-l Stere adoptă atitudinea convenabilă temperamentului său de farsor nordic, capabil de tăceri indescifrabile de surde pregătiri și de subite ofensive paroxiste.

D-l Iorga, sacerdotul, dar ca un propovăduitor din marile secole de credință medievală, punând în cuvântul său, Artă și în atitudinile sale calcul, utiliză din belșug, anatema și excomunicarea. Astfel metalul tremolizat al d-lui Iorga se ciocni de cremenea pe alocuri caducă a d-lui Stere fără ca scăpărarea iscată să mistuie și să incendieze. Lumea noastră deprinsă, nu se impresionează nici de martirajul enigmatic afișat de d. Stere nici de spectacolul eclesiastic pe care-l oferă d. Iorga.

Cuvintele ideal și trădare nu mai au un sens înfiorător pentru o mulțime de acum inițiată în tainele politicii române de Stat din timpul războiului. O democrație mai rafinată (dacă îngăduiți împerecherea cuvintelor) ar fi cerut poate celor doi rivali să iasă din atitudinile lor și părăsindu-și armele, să se combată cu argumente mai subtile. Numai așa s'ar mai putea interesa de lupta lor obositoare. Căci numai așa s'ar ajunge la o victorie, adică la antrenarea mulțimei de partea unuia dintr'înșii, și la sancțiuni.

Până la decisivă însă, constatăm că d. Stere are întâietatea: e adorat de o provincie întreagă, totdeauna gata să facă o revoluție pentru el... D. Iorga cu toată munca depusă în acest scop, nu are nicăieri asigurat un loc în parlament, fără alianțe și carteluri. Și vanitatea d-sale, suferă.

D. Stere are la Iași o revistă literară și un grup de prieteni valoroși și dezinteresați...

D. Iorga are un ziar fără cetitori și nimic altceva decât discipoli cari trebuie să căpătuiești. D. Stere în cazul cel mai rău e melodramatic, d. Iorga e uneori umoristic. Să adăogăm, că în conflictul acesta pur personal, cel intransigent și exterminator ca un arhanghel, e d. Iorga.

Și după toate acestea, să ai convingerea că cei doi rivali laolaltă, dimpreună cu partidele lor pot da țării un guvern mai popular și mai destoinic decât cel pe care ni l-a hărăzit Regele...

Săptămâna

Invinși amenințatori. Presă superpatriotică. — Zel intempestiv. — Furtună într'un pahar cu apă? — Bunii cititori zăpăciți. — O enigmă crudă. — Speranța de lămuriri.

Cetitorul regulat al marilor noastre cotidiene a fost pus la grea încercare zilele acestea. Ce să creadă! Ungurii, bande simple armate sau detașamente militare înarmate, ne-au atacat în regiunile Arad și Oradia Mare. Și un lux de detalii din cele mai autentice amplificau asupra datelor așa de precise ale comunicatelor ministerului de externe. Demersuri diplomatice, ultimatum; Mica Înțelegere cu vorbă aspră și inspirată de drepturile ei. Marea Înțelegere prin scris prietenos, desteaptă atențiunea „Ungurilor cari se desteaptă”. Consens unanim în presa noastră de a răspunde la apelurile pe cari guvernul le făcuse la bunele sale oficii; ba încă bună voința arătată merge așa de departe încât însuși *Viitorul* este silit să mai calmeze zelul prea războinic al unora.

Și deodată, totul se calmează. Ai zice că tot generalul Olteanu a avut dreptate, când declara *Dimineței*, că atât de mult exploatarea incursiune se reducea la un fleac. Furtuna s'a stins în paharul cu apă al unei anchete internaționale pe care a obținut-o dela Consiliul Suprem, Ungaria lui Horthy — mai cu noroc decât anțart Bulgaria lui Stambolinski, care și ea, în condițiuni identice, reclama o anchetă internațională.

Dar cetitorul ziarelor a rămas tot cu durere de cap, căci comentariile redacțiilor bucureștene, se băteau în cap cu faptele din corespondențele „redacțiilor ardelenice”, publicate în alte coloane.

Noroc că s'a întors, în sfârșit și d. Duca din călătoria-i triumfală la Paris și la Roma. Vom fi lămuriiți și în chestiunea conflictului cu Ungaria, care făcuse chiar pe ponderatul și ponderosul general Moșoiu să declare că iar are să plece la Budapesta — cum vom fi lămuriiți și în

Intrevederea cordială pe care d. Duca o avu la sosirea sa în gara de Nord, cu d. Mavrodi, C. C. Brătianu, G. Mărzescu și alți reprezentanți ai artelor frumoase și ai serviciului sanitar, va contribui — să sperăm — să lămurească și pe marele nostru cancelar asupra politicii pe care redactorul diplomat al *Luptei* o indică pentru România.

În orice caz, recomandăm cu stăruință călătorului sărbătorit de d-nii Barthou și Mussolini, și binecuvântat proaspăt de Piu al XI-lea, citirea marilor noastre gazete.

Ea îi va fi plină de învățăminte, și sfaturile ei diplomatice îi vor prii.

PETRE CIORANEANU

Cântec de război

Au crescut sperietori de păsări în ogor
Unde se-înnoadă brazdele de-aramă.

— Ce zaci în staule
Să asculti cornul pădurilor?

Secete

Mi-a uscat în suflet iarba
Mamă,
Și mi-e teamă.

— Că zaci aici să te usuci
La vânt de toamnă.

Spre garaiți gorim,

Pe la biserici nu mai facem cruci;

Iubitele noastre

De s'ar preface în apa fântânii și umbră de nucii
Să ne oprim.

Mamă,

Plâng mereu ca un sfârșit de gamă

Că • drumul greu

Că tot ne chiamă.

Amar ne dor genunchii

Și celelalte.

În ochi ne vâra vântul unghii

Să pleznească luminile ca granate,

Aici poposiră trupe la amiază

Cum pârâul se împrăstie în baltă

El pământul ars de durere pentru acasă

Dospește adânc ca păcatul într'un sân de fată,

Dar nu ne potolește setea și miroase a pâne caldă,

În tabără

S'a surpat tăria norilor

A mănânat stârvurile la pârâu

A crescut puterea apelor ca fuga noroadelor

Ne-a biciuit pornirile de dor

Le-a măcinat ca grâu.

Plop bătrân în dunga șanțului crescut

Desfășoară pânțele, măruntaele

Blondă-i fata hangului din Hârșoveni

Câte ore mai avem?

Cu întristările pădurii am dormit

Am descoperit în mine iaz cu cântec blând

Din care plâng cu glas de sfânt:

— Bate cuiul suferinții mai adânc că n'am murit

TRISTAN TZARA

Acordul se menține

E neînțelegibilă alarma și agitația spiritelor din săptămâna revelionului. Figurile s'au lungit ca unii pepeni, altele dimpotrivă s'au lărgit ca jucăriile de celuloid. O singură pereche de ochi privește rătăcită în mai multe direcții și buzele îngână vorbe neînțelese ca oracolii.

Fiecare întrebare e respinsă printr'o altă întrebare, care trădează neliniște, îngrijorare, mortificare.

Ca de pildă: Întrebare: Cât e ceasul? Răspuns: Ismet pașa a primit ultimatum-ul? În sfârșit, cea mai arzătoare chestiune la ordinea zilei cu tot cortegiul de preocupări cari o înlănțuie, Noaptea Sfântului Vasile, a trecut cu totul pe planul al doilea și în locuri și circuli; chiar pe limbile cele mai rebele, formulele cele mai senzaționale și mai grave:

Evenimentele se precipită!

Nori negri se adună pe cerul Europei...

Catastrofă!

Miroase a praf de pușcă...

Omenirea va sângera din nou!!

Atmosfera e încărcată...

În Dardanele e încă liniște!

Mirarea noastră în fața acestei rumori a opiniei publice este întrecută numai de calmul pe care-l păstrăm, calm care nu odată se exprimă printr'un surâs de adâncă mulțumire și siguranță. Incontestabil presa și agențiile telegrafice nu și-au făcut decât datoria anunțând rând pe rând gravele evenimente.

Dar deasupra tuturor neînțelegerilor, rupturilor, agresionilor și celorlalte mici contrarietăți, acordul aliaților se menține mai încheiat ca niciodată. Ne-o spun răspicat telegramele, ne-o comunică textual însăși premierii Angliei și Franței după spargerea Conferinței dela Paris.

Cei cari și-au pierdut liniștea în aceste zile de banchet să perceapă în sfârșit dulcea armonie care se desprinde din invariabilul acord al marlei Concert European.

I. G. Cs.

„Cum ți-o place!”

Geruește, geruește cer nemilostiv

Vei îngheța mai puțin inima decât uitarea bine-

lui făcut,

Poți să întărești apele

Atingerea ta ne va durea mai puțin

Decât ingratitudea unui prieten.

Nu e mai curând această trădare care a inspirat frumoasele versuri ale lui Shakespeare? Dar să nu antcipăm.

De altfel dacă faptele desmint că Bacon a putut să scrie „Richard II” nici „Cum ți-o place” viața juristului în sine — caracterul său independent de simțul moral, natura sa interesată, scrierile sale proceise și aride, totul pare plasat într'o atmosferă unde nu s'ar fi putut naște generoasele piese pe cari noi le atribuiem lui Shakespeare. Pope spunea de Bacon: „Este cel mai înțelept și cel mai meschin dintre oameni”.

„Paradoxele Creștinești” sunt cu totul lipsite de imaginație.

„Studiul prieteniei” este opera unui creier strălucitor și clar dar al unei „inimi atrofiate”.

Bacon pare de altfel să fi fost tot atât de puțin scrupulos, pe cât de interesat. După ce a ocupat înalte funcțiuni de cancelar și de vice-regal în timpul absenței lui Jacques, a fost acuzat de deturnare, șantaj, și corupție. Nici nu negă, crimele sale, și fu condamnat la amendă și închisoare. Cum să-i atribuim o singură piesă a lui Shakespeare?

Chiar de ar fi o dramă unde abia recunoști versul poetului sau acțiunea admirabilă ca punere în scenă, cum e de pildă „Péicles”?

În piesele lui Shakespeare din potrivă, inima vorbește neconștient.

La fiecare pagină găsești slăvite binefaceri prieteniei. Imaginația e extravagantă. O delicioasă frăgezime sufletească pătrunde cele mai mici scrieri ale poetului. E controlabil de altfel, că în cursul zilelor sinistre ale conspirației lui Essex, Shakespeare se găsea mereu de partea opusă celei în care Bacon domnia stăruitor, și că unindu-se cu inamicii reginei Elisabetha nu făcea decât să cedeze unei predispoziții a naturei sale mândre și independente.

Dela debuturile sale în literatură, Shakespeare fu ajutat de junele conte de Southampton, cavalier romantic, căruia îi plăcea să fie inconștient de talente. Există un document, biografia lui Rowe, în care e bine stabilit că Shakespeare a primit într'o zi dela Southampton, protectorul său, su-

Aviația dramatică în Italia

Teatrul Aerian

Arta e moda. Moda e atmosfera în care se mișcă, trăesc și respiră artiștii într'adevăr creatori ai unei epoci — serie Ardengo Soffici; „A fi la modă, aceasta înseamnă, a fi modern... o modă artistică trece și după o perioadă de uitare reapare. Poezia lui Dante revine la modă, tot astfel Giotto, și vechea muzică italiană.

Cea mai puternică artă e aceea care revine regulat la modă în perioadele de renaștere”.

De Chirico se ridică în contra părtinirii, vrea o artă a sintezei și „reîntoarce la meșteșug”. Ceeace e întoarcerea la om, la desen (e de părerea lui Ingres pe care-l citează: un tablou bine desenat e întotdeauna destul de bine pictat). Chirico este acum împotriva futurismului care este o lipsă de construcție, de profunzime, hermafroditism sentimental, plastică pederastă, fals lirism. În meșteșug, futurismul a dat lovitura de grație picturii italiene.

Toate acestea sunt scrise ca să justifice încercările de construcție a neoprimitivismului lui Carrà, Soffici, Chirico. Dar dacă cubismul e o disciplină iar nu o estetică, acest neoprimitivism satisface și mai puțin. E o reacție, o modă, dar nu e încă o artă!

Pentru sinteză și contra futurismului, — anul futuristilor-ardittfi.

Intr'un recent număr, un articol de F. Arari sub titlul:

Teatrul aerian futurist.

Sborul va deveni expresia artistică a stărilor noastre sufletești.

Sboruri dialogate. Pantomime și dansuri aeriene.

Tablouri futuriste aeriene.

Cuvinte în libertate aeriană.

Francezii au gloria de a fi inventat loopingul, „sfredelul” și „tonoul”.

Englezii se disting executând aceste acrobații la o înălțime mijlocie.

Dar aviatorii italieni sunt acrobați prin excelență, jongleerii ai spațiului, clowni neobosiți, bizari și foarte personali ai circuitului aerian.

Pentru noi, aviatorii futuristi, cerul devine un adevărat teatru. Ne place să ne rupem de sus, perpendicular, și pe urmă să ne scufundăm vertical în vid; învățăm în beția virajiilor să ne pierdem în vârtejul de spirale cari se strâng în jurul unei scări invizibile.

Să salți de două, trei, zece ori în iuțeala mereu crescândă a loopingurilor și să cazi răsucit; să ne legănăm în căderi catifelate, de frunze moarte, sau să ne ametim într'o serie nebună de „tonouri”.

Ne place să variem uimitoarea noastră gimnastică pe trapezele invizibile ale atmosferei ca să putem forma cu aeroplanele noastre sfâșieri aeriene.

Aviatorii futuristi creiază astăzi o formă nouă a artei care va exprima, potrivindu-și sborul cere mai complexe stări sufletești.

Prin ritmul ondulat și saltul aeroplanelor noastre, bizarele lor „big-zags” și hieroglifele cele mai neprevăzute, prin săriturile cele mai amețitoare executate în urma unui desen voit, noi demonstrăm din plin cer, mulțimei, senzațiile noastre cele mai intime, și lirismul personal al oamenilor sburători.

Această artă este analoagă dansului, dar infinit superioară prin amploarea scenei și extraordinara dinamică în cele trei dimensiuni ale spațiului.

Am constatat cât îi este de ușor mulțimei spectatoare să urmărească și să înțeleagă cele mai mici nuanțe din diferitele stări sufletești ale aviatorului. Dată fiind identificarea pilotului cu aeroplanul, acesta devine prelungirea corpului său: oasele, tendoanele, mușchii și nervii se prelungesc în cabluri și fire. Aproape că nu e mare deosebire între ei și bunii șoferi de automobile; se remarcă din potrivă că fiecare aviator are maniera sa de a sbura. Un aviator nu zboară mereu la fel.

Sborul e deci întotdeauna expresia precisă a stărei sufletești a pilotului. „Loopingul” manifestează nerăbdarea sau necazul. Tumblele alternate la dreapta și la stânga indică leneșă nepăsare, iar sbururile plane, exprimă nostalgie și oboseală. Opririle bruște urmate de spirale mai mult sau mai puțin prelungite, cambrarea, scufundarea, și toate combinațiile infinite ale acestor manevre sunt reprezentările exacte și clare ale unor suite de stări sufletești.

Dacă aduni multe aeroplanes, reușești să compui adevărate dialoguri și mari acțiuni dramatice.

Toți acei cari au asistat la luptele aeriene, au apreciat cu prisosință diferitele temperamente ale combatanților, voința lor agresivă, ținta lor învăluitoare, și calculul lor prudent. Nu erau acolo totuși, decât elementele teatrului aerian.

Teatrul nostru futurist își propune să accentueze și să perfecționeze acrobațiile aeroplanelor și aviatorilor, cari suși pe „fuselajuri” și pe aripi stiu să modifice și să animeze profilul aeroplanelor.

În sbururile noastre dialogate — și curente aeriene libere, sexul actorilor va fi reliefat prin forma aeroplanelor, prin vocea motorului și ritmul special al sborului. Vocea motorului poate să fie determinată din plin sau redusă, tăiată în izbucniri bruște și imperioase, sau modelată în game când înalte, când joase, ceeace constituie expresia muzicală, și sgomotoasă, care ar completa drama aeriană. *Russolo*, inventatorul sgomotelor futuriste, a creat o capotă metalică care amplifică sgomotul motorului și un echipament care regulează sonoritatea, fără să modifice forța. Fiecare aeroplan sau dirijabil va fi pictat, sau camuflat, animale, mașini, case, și semnate de un pictor futurist. Pictorii futuristi Balla Rusolo, Funi, Depero, Dudreville, Baldessari, Rosai, Terrazzi, Ginna, Primo, Conti, Sironi, au și găsit decorațiuni fantastice pentru aeroplanes. Vom avea printre altele lansări expresive de pulbere colorată, confetti, focuri de artificii perfecționate, parașute, paiate, mici baloane colorate etc.

Aviatorii futuristi vor realiza în cerul Milanului mari reprezentații teatrale aeriene (zboruri dialogate, pantomime, dansuri și mari poeme în cuvinte în libertate — aeriene, create de poeții futuristi Marinetti, Buzzzi, Corra, Folgore, Mazza, Settimelli, Chiti, Cangiullo, Jamar, Nannetti, Dessy, Vieri).

Deasupra nenumăraților spectatori culcați, avioanele împestrițate, vor dănuți în timpul zilei în zonele colorate, alcătuite din pulberile ce vor fi fost împrăștiate, în timpul nopții, constelații și danțuri, prin jerbele sclipitoare ale proectoarelor.

1) Teatrul futurist va fi o minunată și eroică școală populară.

2) Teatrul aerian prin amploarea spectacolelor, tic pentru că va fi oferit gratuit milioanele de spectatori. Săraccii vor avea în sfârșit un teatru.

3) Teatrul aerian prin amploarea spectacolelor concursul mulțimei și actorilor sburători, printre cari vor străluci în curând un Zacconi, Duse, Tamogni, Carusso, ai aerului, va stimula într'un mod decisiv aviația.

Longworth

